

О.А. Мошковська (Київський національний торговельно-економічний університет, Україна)

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

У статті узагальнено існуючі концепції щодо місця і ролі стратегічного управлінського обліку в інформаційному забезпеченні прибуткового функціонування суб'єктів господарювання з урахуванням зовнішніх чинників в умовах нестабільного макроекономічного середовища.

Ключові слова: інформаційне забезпечення, зовнішнє середовище, стратегічний управлінський облік, функції, макроекономічне середовище.

Табл. 2. Літ. 38.

О.А. Мошковская (Киевский национальный торгово-экономический университет, Украина)

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА

В статье обобщены существующие концепции относительно места и роли стратегического управленческого учета в процессе информационного обеспечения прибыльного функционирования субъектов хозяйствования с учетом внешних факторов в условиях нестабильной макроэкономической среды.

Ключевые слова: информационное обеспечение, внешняя среда, стратегический управленческий учет, функции, макроэкономическая среда.

O.A. Moshkovska (Kyiv National University of Trade and Economics, Ukraine)

CONCEPTUAL GROUNDS FOR STRATEGICAL MANAGERIAL ACCOUNTING

The article generalizes the existing viewpoints on the place and the role of strategic managerial accounting in the process of information support for profitable functioning of business subjects taking into account the external factors and the conditions of unstable macroeconomic environment.

Keywords: information support; external environment; strategic managerial accounting; functions; macroeconomic environment.

Постановка проблеми. Сучасний стан бізнес-середовища, взаємовідносини покупців, постачальників, інших дебіторів і кредиторів, мінливе економічне середовище засвідчує необхідність прогнозування декількох напрямків розвитку бізнесу. Невизначені умови функціонування висувають перед суб'єктами господарювання необхідність визначення своєї довгострокової стратегії, інформацію для розробки якої може надати стратегічний управлінський облік.

Необхідність формування облікового блоку стратегічного управлінського обліку зумовлена глобалізацією бізнесу, розвитком інформаційних технологій, мобільністю організаційної структури підприємства, зміною стилю і методів управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сутність стратегічного управлінського обліку, спроба визначення його предмета і методу були здійснені переважно вченими далекого зарубіжжя: Е.А. Аткинсоном [29], К. Говіндараджаном [33], К. Друрі [9], Б. Райаном [23], К. Уордом [28], Дж. Фостером [31], Ч.Т. Хонгреном [31], Дж. Шанком [33].

В кінці ХХ ст. – на початку ХХІ ст. вчені близького зарубіжжя, зокрема Російської Федерації, почали досліджувати еволюційний розвиток управлінського обліку і визначати місце й роль стратегічного управлінського обліку в інформаційному забезпеченні комерційної діяльності підприємства. Вищезазначене джерело економічної інформації, яке надається стратегічним управлінським обліком, досліджувалось О.В. Алексеевою [19], І.М. Богатою [1], Л.І. Борисовою [3], М.А. Вахрушиною [3], Д.А. Волошиним [4], В.Б. Івашкевичем [12], В.В. Івановим [11], К.Є. Земляковою [26], Л.А. Зимаковою [10], В.Е. Керімовим [14], Я.Н. Куніциною [16], Л.В. Локтевим [4], В.Ф. Несветайловим [20], О.Є. Ніколаєвою [19], В.В. Панковим [20], Л.І. Проняєвою [21], М.І. Сидоровою [3], С.Б. Сулоєвою [26], О.К. Ханом [11]. Крім російських вчених, які формують групу вчених країн СНД, концепція стратегічного обліку розглядалась А.А. Сатмурзаєвим [24].

Останнім часом з урахуванням змін в навколишньому середовищі, відкритості і можливості української наукової спільноти сприйняти сучасний стан обліку в країнах з розвинутими ринковими відносинами стратегічний управлінський облік став об'єктом дослідження і дискусій. До кола вітчизняних науковців, які розглядали сутність і принципи стратегічного управлінського обліку, доцільно віднести: М.В. Болдуєва [2], С.Ф. Голова [5], О.В. Гудиму [6], З.В. Гуцайлюка [7], Л. Гуцаленко [8], З.Ф. Канурну [13], В.Л. Корінев [2], О.П. Кундрю-Висоцьку [15], Д.С. Лозовицького [17], Л.В. Нападівську [18], М.С. Пушкаря [22], В.З. Семанюк [25], В.Є. Труша [27], Т.М. Чебан [27], А.В. Шайкана [32], В.Ф. Яценко [27].

Аналіз тематики останніх науково-практичних конференцій різного рівня, присвячених обліково-аналітичних проблем сьогодення, свідчить про актуальність цього різновиду обліку та перспектив його впровадження в Україні.

Метою дослідження є визначення сутності стратегічного управлінського обліку та перспектив його впровадження на вітчизняних підприємствах.

Основні результати дослідження. На думку багатьох науковців [3; 9; 19], сучасний управлінський облік уже не відповідає вимогам сучасного бізнесу щодо прийняття управлінських рішень (табл. 1).

Таблиця 1. Недоліки, притаманні управлінському обліку, авторське групування

Перелік недоліків	М.А. Вахрушина, М.І. Сидорова, Л.І. Борисова [3]	В.В. Іванов, О.К. Хан [11]	Т. Джонсон, Р. Каплан [37]
1. Невідповідність потребам і можливостям сучасного соціально-економічного середовища		+	+
2. Викривлювання інформації, яка дезорієнтує прийняття управлінських рішень		+	+
3. Втрата практичної самостійності	+	+	+
4. Концентрація на внутрішніх аспектах фінансово-господарської діяльності	+	+	+

Російські науковці В.В. Іванов та О.К. Хан [11], розглянувши основні етапи еволюції управлінського обліку, періоду до 1950 р. і після 1995 р., теж зазначають, що традиційний період побудови цієї системи обліку має певні недо-

ліки, що й спричинило розробку в кінці ХХ ст. сучасних концепцій управлінського обліку: стратегічних технологій планування, бюджетування й аналізу.

Колектив авторів під керівництвом М.А. Вахрушиної [3], дослідивши еволюційний шлях розвитку обліку, зазначають, що кінець ХІХ – початок ХХ ст. являють собою етап виокремлення окремої галузі обліку – виробничого обліку (cost accounting).

Протягом другої чверті ХХ ст. виробничий облік перейшов у міжнародній практиці на якісно новий етап розвитку, який з часом отримав назву «управлінський облік» (management accounting). На відміну від традиційного підходу до обліку затрат у системі управлінського обліку пріоритетною є не контрольно-адміністративна, а аналітично-оптимізаційна функція.

Проте вже на початку ХХІ ст. в умовах невизначеного економічного середовища починається формування нового етапу в розвитку управлінського обліку – стратегічного управлінського обліку, якому притаманні 3 особливості:

- на його функціонування мають значний вплив чинники макросередовища;

- він орієнтований на облік невизначеності, стратегію управління ризиком;
- є базою для прийняття виважених управлінських рішень.

Вищезазначені науковці [3] розмежували управлінський облік на тактичний і стратегічний, визначивши основні відмінності на рівні завдань, об'єктів обліку, принципів, методів і концепції, використовуваних вимірників, критеріїв оцінювання ефективності бізнесу.

На основі проведеного аналізу спеціальної літератури можна стверджувати, що серед науковців відсутня єдина думка щодо визначення сутності стратегічного управлінського обліку. Найбільш суттєвими щодо об'єкту дослідження є визначення вчених ближнього і дальнього зарубіжжя, наведені в табл. 2.

Таблиця 2. Визначення сутності стратегічного управлінського обліку в наукових джерелах, авторське групування

Науковці	Визначення
1. В.В. Іванов, О.К. Хан [11]	Це засіб інформаційної підтримки прийняття, реалізації й оцінки стратегічних управлінських рішень і систематизованого збору й обробки показників, які характеризують стан не тільки внутрішньої фінансовотосподарської діяльності, але й зовнішнього середовища (конкурентного, клієнтського тощо), яким керує організація.
2. М.А. Вахрушина, М.І. Сидорова, Л.І. Борисова [3]	Це одне з прогресивних інформаційних джерел, яке повинно забезпечити менеджмент організації інструментарієм для прийняття управлінських рішень, координування господарських функцій з метою досягнення ефективних результатів. Це облік, який враховує зовнішні чинники макросередовища, орієнтований на облік невизначеності, стратегію управління ризиком.
3. В.В. Панков, В.Ф. Несветаєлов [20]	Це облік, спрямований на підтримку стратегічно орієнтованих рішень, тісно пов'язаний з ринково орієнтованою зовнішньою інформацією, яка має як фінансовий, так і нефінансовий характер, спрямований не тільки на фіксацію конкретних фактів, а більше на відстежування трендів, тенденцій або суттєвих змін, оперує плановими і прогнозними даними довгострокового характеру.
4. PIMA, Official Technology, 2000 [30]	Це форма управлінського обліку, де основна увага приділяється інформації, пов'язаній з зовнішніми чинниками, які впливають на фірму. Проте відповідна увага приділяється і внутрішній інформації (у т.ч. й нефінансовій).

Закінчення табл. 2

Науковці	Визначення
5. К. Уорд [28]	Це облік для стратегічного менеджменту.
6. К. Сімондс [38]	Надання й аналіз даних управлінського обліку щодо бізнесу і його конкурентів, які використовуються для моніторингу і розвитку стратегії такого бізнесу.
7. М. Бромвич [34]	Надання й аналіз фінансової інформації щодо ринків (на яких фірма реалізує свою продукцію), затратах конкурентів, структури затрат і моніторинг стратегії підприємства і стратегій конкурентів на цих ринках протягом декількох періодів.
8. О.С. Ніколаєва, О.В. Алексеева [19]	Комплексний напрямок управлінського обліку, орієнтований на процес прийняття довгострокових стратегічних рішень, передбачає ретельний аналіз зовнішнього бізнес-середовища, де підприємство здійснює свою діяльність.
9. С.Б. Сулюєва, К.С. Землякова [26]	Процес надання інформації, яка спрямована на довгострокову перспективу, повинен забезпечити підтримку загальної конкурентоспроможної стратегії організації.
10. Б. Райан [23]	Взаємозв'язок 4 базових зобов'язань (фінанси, менеджмент, технічна і технологічна кваліфікація), реалізація функції контролю, руху ресурсів, затрат, базового потенціалу організації.
11. І.М. Богата [1]	Глобальна модель інформаційної технології, яка об'єднує в межах єдиної системи фінансовий і управлінський облік й забезпечує керівництво та спеціалістів підприємства виробничою інформацією для прийняття ефективних рішень, а також інвесторів для оцінки діяльності підприємства.
12. В.Е. Керімов [14]	Система реєстрації, узагальнення інформації, необхідної для прийняття стратегічних управлінських рішень менеджерським апаратом підприємства.
13. Дж. Іннз [36], Р. Каплан [35], Р. Купер [35]	Засіб забезпечення інформацією, необхідною для того, щоб підтримувати стратегічні рішення в організації
14. А.А. Сатмурзаєв [24]	Це система, яка забезпечує інформацією управління. В теорії стратегічного обліку увага акцентується на зобов'язаннях компанії й альтернативних шляхах їх вирішення.
15. А.В. Шайкан [32]	Це елемент ідеології управління підприємством в цілому й облікової політики зокрема.
16. М.В. Болдуєв, В.Л. Корінев [2]	Це частина загальної дезінтегрованої системи бухгалтерського обліку на підприємстві.
17. С.Ф. Голов [5]	Це система управлінського обліку, спрямована на прийняття управлінських рішень.
18. М.С. Пушкар [22]	Це система, яка надає інформацію про зовнішнє середовище для стратегічного управління та формується в системі контролінгу.
19. З.Ф. Канурна [13]	Це комплексна економічна система, сформована на базі сучасних інформаційних технологій, охоплює в єдиному інформаційному полі всі блоки і бізнес-процеси виробничо-господарської діяльності.
20. В.З. Семанюк [25]	Це підсистема обліку, функція стратегічного управління, яка забезпечує менеджерів інформацією про внутрішнє середовище діяльності підприємства для прийняття стратегічних рішень.
21. О.П. Кундря-Висоцька [15]	Це аналітична система для співвідношення необхідної бухгалтерської інформації зі стратегією фірми, яка тісно взаємопов'язана із системою стратегічного планування.

Російські вчені Л.І. Проняєва та К.Н. Галкіна [21] зазначають, що стратегічний облік як елемент системи управління організацією регулює порядок збору, обробки й передачі планової, нормативної, прогнозної, облікової та іншої інформації за відповідний період часу, яка використовується для цілей стратегічного аналізу. На думку вчених, зв'язок стратегічного обліку й аналізу дозволяє інтерпретувати облікову інформацію в економічну, найбільш доступ-

ну для розуміння різними категоріями користувачів, формувати загальну, цілісну картину стратегічного розвитку організації.

Як зазначає група російських вчених, очолювана М.А. Вахрушиною, основним завданням стратегічного управлінського обліку є інформаційна підтримка стратегічного менеджменту в організації [3].

Дещо ширше визначають основну мету стратегічного управлінського обліку інші російські вчені: В.В. Іванов та О.К. Хан [11]. Дослідники визначають сутність вищезазначеної системи обліку як достатнє і своєчасне забезпечення всіх рівнів управління плановою, фактичною й прогнозною інформацією з метою прийняття обґрунтованих управлінських рішень завдяки її оперативному й деталізованому збору, систематизації й аналізу.

Російські науковці О.Є. Ніколаєва та О.В. Алексєєва [19] підкреслюють, що основною функцією стратегічного управлінського обліку є забезпечення умов для найбільш об'єктивного аналізу ефективності діяльності підприємства, а також для того, щоб у процесі прийняття стратегічних управлінських рішень були враховані побажання всіх груп зацікавлених осіб.

М.А. Вахрушина, М.І. Сидорова та Л.І. Борисова [3] виокремлюють дві частини управлінського обліку:

- тактичний управлінський облік;
- стратегічний управлінський облік.

Вищезазначені науковці визначили перелік основних відмінностей частин управлінського обліку у сфері завдань, об'єктів обліку, принципів, методів і концепцій, вимірників, які використовуються, критеріїв оцінювання ефективності бізнесу. Так, на відміну від тактичного управлінського обліку, де об'єктом обліку є поточні затрати підприємства та його структурних підрозділів, об'єктами стратегічного управлінського обліку є капітальні затрати організації, яким притаманний довгостроковий характер, майбутні результати господарської діяльності організації в цілому та окремих сегментів бізнесу.

Якщо тактичний управлінський облік сконцентрований на внутрішніх процесах (регулювання, нормування, калькулювання, аналіз, контроль тощо), то стратегічний управлінський облік сконцентрований на зовнішніх чинниках (прогнозування, планування, аналіз, контроль тощо).

Стратегічний управлінський облік як джерело інформації передбачає використання як фінансових, так і нефінансових кількісних та якісних показників (частка ринку, задоволеність замовників послугами, ступінь настання майбутніх ризиків), тоді як тактичний управлінський облік сформований, головним чином, на фінансових показниках.

У межах стратегічного управлінського обліку використовуються новітні управлінські процеси: облік затрат за функціями ABC (activity-based costing), система управління Orgware, Workflow GIT (США) – філософія "just in time", DBR (drum-buffer-rope scheduling) – теорія обмежень, розрахунок цільової собівартості "target costing", система безперервного вдосконалення «кайзен-костинг», концепція ланцюга цінностей (value chain concept), калькулювання певного життєвого циклу товару, система планування потреби в матеріалах – MRP (material resource planning), комплексні системи управління бізнес-

процесами ERP (enterprise resource planning), система збалансованих показників (СЗП – Balanced Scorecard).

В.В. Іванов та О.К. Хан [11] зазначають, що стратегічний управлінський облік являє собою не тільки облікову систему, але й важливий компонент корпоративного менеджменту, який формує й узагальнює інформацію як про тимчасові, так і якісні, вартісні результати всього підприємства, а також його окремих елементів – структурних підрозділів, співробітників, проектів тощо.

Основною метою стратегічного управлінського обліку є достатнє та своєчасне забезпечення всіх рівнів управління плановою фактичною та прогнозною інформацією з метою прийняття виважених управлінських рішень за допомогою її оперативного та деталізованого збору, систематизації й аналізу [3].

Науковці, виходячи з основної мети, визначили такі завдання стратегічного управлінського обліку [3; 11; 19]:

- облік зовнішніх умов, які впливають на діяльність організації з метою вибору, здійснення й оцінювання ефективності корпоративної стратегії;
- використання в прогнозуванні, плануванні, обліку й аналізі системи якісних і кількісних оціночних критеріїв фінансово-господарської діяльності, у т.ч. таких, які віддзеркалюють якість, продуктивність, споживчу корисність товарів, лояльність співробітників;
- всебічне обґрунтування процесів прийняття і контролю реалізації управлінських рішень на всіх рівнях організаційно-функціональної структури компанії;
- моніторинг й оцінювання внутрішніх виробничих і управлінських процесів, своєчасна розробка і впровадження змін у функціонуванні з метою підвищення їхньої результативності та гнучкості і, відповідно, зростання конкурентоспроможності всього підприємства.

Основними принципами стратегічного управлінського обліку є [3]:

- структуризація фінансово-господарської діяльності як сукупності взаємопов'язаних і безперервних бізнес-процесів – груп операцій, дій, спрямованих на отримання визначеного кінцевого результату;
- постійне визначення й оцінювання прогнозних, запланованих і фактичних показників діяльності як по компанії в цілому, так і в розрізі бізнес-процесів, центрів відповідальності – структурних підрозділів, співробітників, проектів компанії тощо;
- обов'язкова регламентація бізнес-процесів та операційного обліку, їх проведення на основі зовнішніх і внутрішніх нормативів міжнародного національного галузевого або корпоративного рівня, які визначають порядок, терміни і якість виконаних операцій;
- комплексність та аналітичність цільових критеріїв управлінського обліку та тих, які характеризують їхні оціночні показники, що забезпечують репродуктивність і збалансованість щодо визначених стратегій розвитку організації в цілому, які приймаються і реалізуються управлінським рішенням.

Основними технологіями стратегічного управлінського обліку є [29]:

- activity-based costing (ABC) – облік витрат за видами діяльності, який передбачає їх розподіл за носіями затрат (чинникам витрат) відповідно до об-

сягів і структури ресурсів, які споживаються в процесі виконання операцій зі створення й виробництва продукції (товару, послуги);

- *lifecycle costing* – калькуляція стадій життєвого циклу, сутність якої полягає в тому, що вартість (товару, послуги) враховує витрати на всіх етапах його життєвого циклу: розробка, проектування, вихід і просування на ринок тощо;

- *target costing* – ціноутворення за цілями, сфокусоване на розробці заходів із оптимізації собівартості товару (послуги) з урахуванням цільового призначення параметрів, які впливають на співвідношення «ціна – якість», – споживчі якості терміну корисного використання, рівня сервісу, післяпродажного обслуговування тощо;

- *Balanced Scorecard (BSC)* – збалансована система показників в управлінні ключовими бізнес-процесами центрів відповідальності організації відповідно до встановленої мети, кількісно і якісно виявлених в цільових величинах оціночних критеріїв: фінанси, клієнти, внутрішні бізнес-процеси, навчання та зростання;

- бенчмаркінг – постійний процес вивчення й оцінювання товарів, послуг і досвіду виробництва найсерйозніших конкурентів визнаними лідерами у своїх галузях;

- бюджетування або еталонне оцінювання (*benchmarking*) – спосіб збору інформації, який використовується компаніями з метою виявлення найкращих практик інших компаній;

Проведене дослідження надало змогу зробити такі **висновки**:

1. Стратегічний управлінський облік є еволюційним продовженням розвитку управлінського (тактичного) обліку.

2. Стратегічний управлінський облік є відповіддю облікової системи на сучасне невизначене економічне і політичне середовище.

3. У даний період часу в національному середовищі відсутня єдина думка щодо сутності, мети, принципів ведення стратегічного управлінського обліку.

4. Стратегічний управлінський облік є необхідною інформаційною системою для прийняття стратегічних управлінських рішень в умовах невизначеності і ризиків, які притаманні сучасному економічному середовищу.

5. Потребує подальших досліджень сутність стратегічного управлінського обліку, розробка його інструментарію, а також напрямів його впровадження у вітчизняну облікову практику сучасних підприємств.

1. *Богатая И.Н.* Стратегический учет собственности предприятия. – Ростов н/Д: Феникс, 2001. – 320 с.

2. *Болдуев М.В., Корінев В.Л.* Організація стратегічного управлінського обліку на промислових підприємствах // Держава та регіони. – Серія: Економіка і підприємництво. – 2010. – №6. – С. 190–194.

3. *Вахрушина М.А., Сидорова М.И., Борисова Л.И.* Стратегический управленческий учет: Полный курс МБА. – М.: Рид Групп, 2011. – 192 с.

4. *Волошин Д.А., Локтев А.В.* Стратегический управленческий учет // Экономика и производство. – 2009. – №3. – С. 22–26.

5. *Голов С.Ф.* Управленческий учет. – Х.: Фактор, 2009. – 779 с.

6. *Гудима О.В.* Проблеми та перспективи запровадження стратегічного обліку на вітчизняних підприємствах // Держава та регіони. – Серія: Економіка і підприємництво. – 2010. – №1. – С. 100–104.

7. Гуцайлюк З.В. Прогнозний (стратегічний) облік і сучасні проблеми розвитку теорії бухгалтерського обліку // Бухгалтерський облік і аудит.— 2006.— №2.— С. 14–19.
8. Гуцаленко Л. Стратегічний облік і контроль у формуванні фінансових результатів // Бухгалтерський облік і аудит.— 2010.— №12.— С. 24–32.
9. Друри К. Управленческий учет для бизнес-решений: Учебник / Пер. с англ. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. — 655 с.
10. Зимакова Л.А. Основные подходы к формированию системы стратегического управленческого учета // Международный бухгалтерский учет.— 2011.— №33.— С. 36–40.
11. Иванов В.В., Хан О.К. Управленческий учет для эффективного менеджмента. — М.: ИНФРА-М, 2009. — 208 с.
12. Ивашикевич В.Б. Бухгалтерский управленческий учет: Учебник для студ. вузов. — М.: Экономист, 2004. — 618 с.
13. Канурна З.Ф. Стратегічні аспекти обліку в системі управління великого машинобудівного підприємства: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.04 / Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. — Луганськ, 2002. — 19 с.
14. Керимов В.Э. Стратегический учет: Учеб. пособие. — М.: Омега-Л, 2010. — 166 с.
15. Кундря-Висоцька О.П. Змістовні характеристики стратегічної парадигми обліку // Вісник Житомирського державного технологічного університету.— Серія: Економічні науки.— 2010.— №3, Ч. 2. — С. 137–139.
16. Куницина Я.Н. Сущность стратегического учета как исследовательской категории // Международный бухгалтерский учет.— 2011.— №32.— С. 17–22.
17. Лозовицький Д.С. Формування стратегічного обліку як системи інформації про стратегію розвитку підприємства // Сучасні проблеми розвитку системи обліку в Україні: Монографія / За ред. М.С. Пушкаря. — Тернопіль: ТНЕУ, 2010. — С. 170–198.
18. Нападовська Л.В. Реформування системи бухгалтерського обліку в Україні // Економіка: проблеми теорії та практики: Зб. наук. праць.— 2007.— №6.— С. 66–72.
19. Николаева О.Е., Алексеева О.В. Стратегический управленческий учет. — М.: Едиториал УРСС, 2003. — 303 с.
20. Панков В.В., Несветайлов В.Ф. Базовые принципы и допущения стратегического управленческого учета // Международный бухгалтерский учет.— 2012.— №7.— С. 2–7.
21. Проняева Л.И., Галкина К.Н. Международный и отечественный опыт развития стратегического учета // Международный бухгалтерский учет.— 2012.— №19.— С. 2–9.
22. Пушкар М.С. Тенденції та закономірності розвитку бухгалтерського обліку в Україні (теоретико-методологічні аспекти): Монографія. — Тернопіль, 1999. — 424 с.
23. Райан Б. Стратегический учет для руководителя / Пер. с англ.; Под ред. В.А. Микрюкова. — М., 1998. — 616 с.
24. Сатмурзаев А.А. Концепция стратегического учета в новых экономических структурах: теоретический аспект // Економіка та держава.— 2010.— №12.— С. 195–198.
25. Семанюк В.З. Формування підсистеми стратегічного обліку в умовах ринкових відносин // Формування ринкових відносин в Україні.— 2010.— №11.— С. 59–64.
26. Сулоева С.Б., Землякова Е.Е. Стратегический управленческий учет на предприятии // Ученые записки Санкт-Петербургской академии управления и экономики.— 2006.— №1.— С. 84–95.
27. Труш В.Є., Чебан Т.М., Яценко В.Ф. Сучасна парадигма стратегічного обліку // Вісник НУ «Львівська політехніка».— 2007.— №5.— С. 379–384.
28. Уорд К. Стратегический управленческий учет / Пер. с англ. — М.: Олимп-Бизнес, 2002. — 448 с.
29. Управленческий учет / А. Э. Аткинсон, Р.Д. Банкер, Р.С. Каплан, М.С. Янг; Пер. с англ. — 3-е изд. — М.: Вильямс, 2007. — 880 с.
30. Управленческий учет: официальная терминология СИМА / Пер. с англ. О.Е. Николаевой, Т.В. Шишковой. — М.: ИД ФБК-ПРЕСС, 2004. — 200 с.
31. Хонгрэн Ч.Т., Фостер Дж. Бухгалтерский учет: управленческий аспект / Под науч. ред. Я.В. Соколова; Пер. с англ. Я.В. Соколова и др. — М.: Финансы и статистика, 2004. — 416 с.
32. Шайкан А.В. Бухгалтерський облік з метою стратегічного управління — сьогодення і перспективи // Збірник наукових праць Інституту світової економіки і міжнародних відносин.— 2007.— №54.— С. 127–133.

33. Шанк Дж.К., Говиндараджан В. Стратегическое управление затратами: новые методы увеличения конкурентоспособности / Пер. Е.П. Бугаева; Под ред. Е.Н. Бондаревской. – СПб.: Бизнес Микро, 1999. – 278 с.
34. Bromwich, M., Bhimani, A. (1994). Management Accounting: Pathways to Progress. Chartered Institute of Management Accountants.
35. Cooper, R., Kaplan, R.S. (1988). Measure costs right: make the right decisions. Harvard Business Review, September/October: 96–103.
36. Innes, J. (1998). Strategic Management Accounting. In: Tones, J (ed.). Handbook of Management Accounting. Ch. 2.
37. Johnson, H.T., Kaplan, R.S. (1987). Relevance Lost: The Rise and Fall of Management Accounting. Harvard Business School Press.
38. Simmonds, K. (1982). Strategic management accounting for pricing: a case example. Accounting and Business Research, 12(47): 206–214.

Стаття надійшла до редакції 10.07.2012.

КНИЖКОВИЙ СВІТ

СУЧАСНА ЕКОНОМІЧНА ТА ЮРИДИЧНА ОСВІТА
ПРЕСТИЖНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ

Україна, 01011, м. Київ, вул. Панаса Мирного, 26
E-mail: book@nam.kiev.ua
тел./факс 288-94-98, 280-80-56

Транснаціональні корпорації: Навчальний посібник. – К.: Національна академія управління, 2008. – 240 с.
Ціна без доставки – 25 грн.

Автори: **О.В. Зав'ялова, В.Є. Сахаров.**

У навчальному посібнику викладено теоретичні основи виникнення, становлення та розвитку транснаціональних корпорацій, механізм їхнього функціонування та вплив на світову економіку. Розглянуто систему національного і міжнародного регулювання ТНК.

Посібник містить також ситуаційні вправи, що дозволяє закріпити теоретичні знання шляхом виконання практичних завдань та обговорення ситуаційних вправ.

Призначений для студентів та викладачів вузів. Посібник стане корисним всім, хто цікавиться проблемами транснаціоналізації світової економіки.